

DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)
den 7 mars 1996 *

I de förenade målen C-171/94 och C-172/94,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget, från Cour du travail i Bryssel, att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i de vid den nationella domstolen anhängiga målen mellan

Albert Merckx (C-171/94)

och

Ford Motors Company Belgium SA,

samt mellan

Patrick Neuhuys (C-172/94)

och

Ford Motors Company Belgium SA,

angående tolkningen av rådets direktiv 77/187/EEG av den 14 februari 1977 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av verksamheter (EGT nr L 61, s. 26),

meddelar

* Rättegångsspråk: franska.

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.N. Kakouris samt domarna G.F. Mancini (referent), F.A. Schockweiler, P.J.G. Kapteyn och H. Ragnemalm,

generaladvokat: C.O. Lenz,

justitiesekreterare: avdelningsdirektören D. Louterman-Hubeau,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Albert Merckx och Patrick Neuhuys, genom advokaten Joan Dubaere, Bryssel,

— Ford Motors Company Belgium SA, genom advokaterna Carl Bevernage, Bernard van de Walle de Ghelcke och Luc Vanaverbecke, Bryssel,

— Förenade kungarikets regering, genom John E. Collins, Treasury Solicitor's Department, i egenskap av ombud, biträdd av Eleanor Sharpston, barrister,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom Marie Wolfcarius och Christopher Docksey, båda vid rättstjänsten, i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 15 juni 1995 av: Albert Merckx och Patrick Neuhuys, Ford Motors Company Belgium SA, Förenade kungarikets regering och kommissionen,

och efter att den 6 juli 1995 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Cour du travail i Bryssel har genom två beslut av den 15 juni 1994, som har inkommit till domstolen den 22 juni samma år, med stöd av artikel 177 i EG-fördraget ställt en fråga om tolkningen av rådets direktiv 77/187/EEG av den 14 februari 1977 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av verksamheter (EGT nr L 61, s. 26, nedan kallat direktivet).

2 Frågan har uppkommit i två tvister mellan å ena sidan Albert Merckx och å andra sidan Patrick Neuhuys och Ford Motors Company Belgium SA (nedan kallat Ford) avseende hur Albert Merckx och Patrick Neuhuys anställningsavtal med Anfo Motors SA (nedan kallat Anfo Motors) påverkas av att det senare upphörde med sin verksamhet och att SA Novarobel (nedan kallat Novarobel) senare övertog det återförsäljaravtal som tidigare innehades av Anfo Motors.

Relevant lagstiftning och bakgrund

3 Som framgår av andra övervägandet i direktivet, har detta till syfte att "utarbeta bestämmelser till skydd för arbetstagarna vid byte av arbetsgivare, särskilt för att säkerställa att deras rättigheter skyddas". Av detta skäl föreskrivs i artikel 3.1 i direktivet att överlåtarens rättigheter och skyldigheter på grund av ett anställningsavtal som gäller vid tidpunkten för överlåtelsen till följd av en sådan överlåtelse skall övergå på förvärvaren. Enligt artikel 4.1 första stycket i direktivet skall överlåtelsen av ett företag, en verksamhet eller en del av en verksamhet i sig inte utgöra skäl för uppsägning från överlåtarens eller förvärvarens sida.

- 4 Enligt artikel 1.1 i direktivet skall detta tillämpas vid överlåtelse av ett företag, en verksamhet eller del av en verksamhet till en annan arbetsgivare genom lagenlig överlåtelse eller fusion.

- 5 Direktivet har införlivats med belgisk rätt genom kollektivavtal nr 32a av den 7 juni 1985 om skydd för arbetstagarnas rättigheter vid byte av arbetsgivare till följd av en företagsöverlåtelse och om återanställdas rättigheter vid återupptagande av verksamheten efter konkurs eller offentligt ackord, vilket har allmän giltighet genom en kunglig föreskrift av den 25 juli 1985 (*Moniteur belge* av den 9 augusti 1985, s. 11527).

- 6 Albert Merckx och Patrick Neuhuys var vid tvistens uppkomst försäljare för Anfo Motors. Detta bolag sålde i egenskap av återförsäljare av Ford, som även var deras huvudägare, bilar i ett visst antal kommuner av Bryssels storstadsområde.

- 7 Den 8 oktober 1987 upplyste Anfo Motors Albert Merckx och Patrick Neuhuys om att verksamheten skulle upphöra den 31 december 1987 och att Ford från och med den 1 november 1987 inom de kommuner som omfattades av Anfo Motors återförsäljaravtal skulle börja anlita den oberoende återförsäljaren Novarobel. Den senare återanställde 14 av Anfo Motors 64 arbetstagare med samma arbetsuppgifter, och tillgodoräknade dem anställningsår och samtliga övriga anställningsförmåner i enlighet med kollektivavtalet nr 32a.

- 8 I övrigt sände Anfo Motors en skrivelse till sina kunder för att informera dem om att verksamheten lagts ner och för att rekommendera dem den nya återförsäljaren.

- 9 Genom brev av den 27 oktober 1987 vägrade Albert Merckx och Patrick Neuhuys att övergå i förvärvarens tjänst och gjorde gällande att Anfo Motors inte kunde tvinga dem att arbeta för ett annat företag, beläget på en annan plats och under andra anställningsvillkor, utan att garantera dem bibehållen kundkrets och vissa försäljningssiffror. De ansåg därför att Anfo Motors genom sitt beslut ensidigt sagt upp anställningsavtalet och begärde därför avgångsvederlag samt utbetalning av vissa belopp på andra grunder.
- 10 Genom brev av den 30 oktober och den 2 november 1987 bekräftade Anfo Motors för Albert Merckx och Patrick Neuhuys att deras anställningsavtal överlätits till Novarobel och uppgav samtidigt att fackföreningarna genom kollektivavtal av den 30 oktober hade ansett kollektivavtal nr 32a vara tillämpligt, och att övergångarna därmed var giltiga. Albert Merckx och Patrick Neuhuys anmodades att genast inställa sig hos Novarobel vid äventyr av att Anfo Motors annars skulle begära ersättning för kontraktsbrott.
- 11 Albert Merckx och Patrick Neuhuys följde inte denna anmodan och väckte efter en resultatlös skriftväxling talan vid Tribunal du travail i Bryssel för att Anfo Motors, senare Ford som övertagit talan, till dem skulle utge olika belopp som ersättning för kontraktsbrott, utestängning och nedläggning samt en proportionell andel av premier till årets slut. Anfo Motors lämnade då in en genstämning i syfte att Albert Merckx och Patrick Neuhuys till dem skulle utge ersättning för kontraktsbrott. Genom domar av den 20 juli 1990 ogillade Tribunal du travail kärö-målet och avvisade genkärö-målet.
- 12 Albert Merckx, Patrick Neuhuys och Ford överklagade dessa domar till Cour du travail i Bryssel. Albert Merckx och Patrick Neuhuys gjorde gällande att det i förevarande fall inte var fråga om en företagsöverlåtelse i enlighet med kollektivavtal nr 32a, utan om en nedläggning av företaget. Ford var av motsatt uppfattning.

- 13 Den nationella domstolen har inledningsvis konstaterat att Ford i enlighet med ett "avtal och garantiåtagande" som ingåtts med Novarobel den 15 oktober 1987, beslutat att lägga ner sitt dotterbolag Anfo Motors och att överlåta detta bolags återförsäljaravtal till Novarobel, som under förutsättning av att Ford lämnade ett garantiåtagande skulle överta en del av Anfo Motors verksamhet i enlighet med kollektivavtal nr 32a. Vidare har den nationella domstolen konstaterat att det i själva verket var Anfo Motors som beslutade att verksamheten skulle upphöra, även om Ford var dess huvudägare. Slutligen har den nationella domstolen konstaterat att det inte förelåg något avtalsförhållande mellan Anfo Motors och Novarobel, att Anfo Motors har sagt upp tre fjärdedelar av sin personal och till dem utbetalat den ersättning som enligt lag skall utges då ett företag upphör med sin verksamhet, att inga materiella tillgångar har överförts från Anfo Motors till Novarobel och att Anfo Motors kundförteckning inte har överlämnats till Novarobel.
- 14 Med anledning av vad som ovan anförts har Cour du travail i Bryssel beslutat att vilandeförklara målet och i en begäran om förhandsavgörande till domstolen ställa följande fråga, som är identisk i båda målen:

"Föreligger det en företagsöverlåtelse enligt direktiv 77/187 av den 14 februari 1977 när ett företag — som har beslutat att upphöra med sin verksamhet per den 31 december 1987 och sagt upp den största delen av sin personal, så att endast 14 personer av fler än 60 personer fortfarande är anställda — ingår en uppgörelse som innebär att dessa 14 personer med anledning av sina förvärvade rättigheter skall arbeta från och med den 1 november för ett företag som inte har ingått något avtal med det förstnämnda företaget, men som från den 15 oktober 1987 innehar det återförsäljaravtal som tidigare tillhörde det förstnämnda företaget även då detta företag inte har överfört några av sina tillgångar till det andra företaget?"

- 15 Denna fråga har huvudsakligen till syfte att först och främst bringa klarhet i om artikel 1.1 i direktivet skall tolkas på så sätt att direktivet även är tillämpligt när ett företag som har ett återförsäljaravtal för bilar för ett visst område upphör med sin verksamhet, och återförsäljaravtalet överläts till ett annat företag som återanställer en del av personalen och drar nytta av kundkretsen, dock utan att tillgångar överförs. För att med beaktande av omständigheterna i förevarande mål ge den nationella domstolen ett ändamålsenligt svar, bör det vidare undersökas om artikel 3.1 i

direktivet utgör ett hinder mot att en av överlåtarens arbetstagare vid tidpunkten för överlåtelsen motsätter sig att hans anställningsavtal eller anställningsförhållande överförs till förvärvaren.

Huruvida en överlåtelse kan anses föreligga enligt direktivet

- 16 Beträffande den första delen av den fråga som sålunda formulerats om bör det påpekas att enligt en fast rättspraxis är det avgörande kriteriet vid bedömningen av om det föreligger en överlåtelse enligt direktivet om enheten i fråga har bevarat sin ekonomiska identitet, vilket i synnerhet är fallet när driften faktiskt fortsätter eller återupptas (se bland annat dom av den 19 maj 1992, Redmond Stichting, C-29/91, Rec. s. I-3189, punkt 23).
- 17 Vid bedömningen av om detta villkor är uppfyllt bör samtliga faktiska omständigheter omkring överlåtelsen beaktas och då i synnerhet vilken typ av företag eller verksamhet det är fråga om, huruvida det skett en överlåtelse av materiella tillgångar såsom exempelvis byggnader eller lösöre, värdet på de immateriella tillgångarna vid tidpunkten för överlåtelsen, huruvida den nya innehavaren har övertagit största delen av arbetsstyrkan, om kundkretsen har överförs samt i vilken utsträckning verksamheten före och efter överlåtelsen är densamma och hur länge denna verksamhet eventuellt har varit nedlagd. Alla dessa omständigheter utgör emellertid endast enskilda delar i en samlad bedömning som skall företas och de skall därför inte bedömas var för sig (ovannämnda dom i målet Redmond Stichting, punkt 24).
- 18 Mot bakgrund av dessa principer kan det i förevarande fall konstateras att Anfo Motors huvudägare Ford har överlåtit Anfo Motors återförsäljaravtal för bilar till Novarobel och således flyttat den ekonomiska risken för denna verksamhet utanför företagsgruppen, att Novarobel utan avbrott har fortsatt Anfo Motors

verksamhet inom samma sektor och på liknande villkor, att Novarobel har övertagit en del av arbetsstyrkan och att det har dragit nytta av kundkretsen för att säkerställa återförsäljaravtalets kontinuitet.

- 19 En samlad bedömning av alla dessa omständigheter visar att en överlåtelse av ett återförsäljaravtal under sådana omständigheter som i det aktuella fallet kan omfattas av tillämpningsområdet för direktivet. Det bör emellertid undersökas om vissa omständigheter som åberopats av sökanden inför den nationella domstolen talar emot en sådan slutsats.
- 20 Albert Merckx och Patrick Neuhuys har i målet vid den nationella domstolen för det första gjort gällande att varken de materiella eller de immateriella tillgångarna har överförts och att företagets struktur och organisation inte ens delvis har bevarats. För övrigt ligger Novarobels driftställen inte i samma kommuner inom Bryssels storstadsområde som där Anfo Motors hade sina.
- 21 Direktivets tillämplighet berörs inte av sådana omständigheter, eftersom en eventuell överlåtelse av tillgångarna med hänsyn till verksamhetens art inte är avgörande för att enheten i fråga skall anses ha kvar sin ekonomiska identitet (se i detta hänseende dom av den 14 april 1994, Schmidt, C-392/92, Rec. s. I-1311, punkt 16). En verksamhet som innehar ett ensamåterförsäljaravtal för bilar av ett visst märke inom en viss sektor har nämligen samma inriktning även om verksamheten drivs under ett annat namn, i andra lokaler och med annan utrustning. Det är vidare utan betydelse att driftstället är förlagt till ett annat område inom samma storstadsområde, dock under förutsättning av att området som omfattas av återförsäljaravtalet är detsamma.
- 22 För det andra har Albert Merckx och Patrick Neuhuys gjort gällande att det inte kan vara fråga om en överlåtelse enligt direktivet när ett företag helt och hållet har upphört med sin verksamhet och trätt i likvidation, vilket är fallet beträffande

Anfo Motors. Under sådana omständigheter har den ekonomiska enheten upphört och således inte kunnat bevara sin identitet.

- 23 I detta hänseende är det tillräckligt att påpeka att detta direktivs tillämplighet inte berörs enbart av den omständigheten att det överlåtande företaget upphör med sin verksamhet och sedan träder i likvidation. En motsatt tolkning strider nämligen mot direktivets målsättning att skydda arbetstagarnas rättigheter. Den omständigheten att detta företags verksamhet tas över av ett annat företag talar snarare för att det är fråga om en överlåtelse enligt direktivet.
- 24 För det tredje har Albert Merckx och Patrick Neuhuys gjort gällande att den omständigheten att den största delen av arbetstagarna sades upp vid överlåtelsen av återförsäljaravtalet talar för att direktivet inte är tillämpligt.
- 25 Enligt artikel 4.1 i direktivet skall överlåtelsen av ett företag, en verksamhet eller en del av en verksamhet i sig inte utgöra skäl för uppsägning. Denna bestämmelse hindrar dock inte uppsägningar som sker av ekonomiska, tekniska eller organisatoriska skäl där förändringar i arbetsstyrkan ingår.
- 26 Sålunda är det inte tillräckligt att den största delen av personalen har blivit uppsagd vid överlåtelsen för att direktivet inte skall vara tillämpligt. För det första kan de ifrågavarande uppsägningarna nämligen ha skett på grund av ekonomiska, tekniska eller organisatoriska skäl enligt ovannämnda artikel 4.1. För det andra kan en eventuell överträdelse av denna bestämmelse i vart fall inte påverka bedömningen av om en överlåtelse föreligger enligt direktivet.

- 27 Slutligen har Albert Merckx och Patrick Neuhuys gjort gällande att även om en överlåtelse enligt direktivet verkligen har ägt rum, kan denna inte anses utgöra en lagenlig överlåtelse vilket krävs enligt artikel 1 i direktivet. Detta begrepp innebär nämligen att det måste föreligga ett avtalsförhållande mellan överlåtaren och förvärvaren. Ett sådant förhållande föreligger emellertid inte i förevarande fall.
- 28 Eftersom direktivets olika språkversioner skiljer sig åt och eftersom begreppet lagenlig överlåtelse definieras på olika sätt i de nationella lagstiftningarna, har domstolen tolkat detta begrepp relativt brett för att direktivets målsättning att skydda arbetstagarna vid byte av arbetsgivare skall kunna uppnås och fastslagit att direktivet är tillämpligt i samtliga fall när det som ett led i ett avtalsförhållande sker ett byte av den fysiska eller juridiska person som är ansvarig för verksamhetens drift och som tar på sig en arbetsgivares skyldigheter gentemot verksamhetens arbetstare (se i synnerhet ovannämnda dom i målet Redmond Stichting, punkt 10—11).
- 29 Sålunda har domstolen ansett direktivet vara tillämpligt vid uppsägning av ett hyreskontrakt för en restaurang som följdes av att ett nytt hyresavtal ingicks med en annan hyresgäst (dom av den 10 februari 1988, kallad "Daddy's Dance Hall", Tellerup, 324/86, Rec. s. 739), vid uppsägning av ett hyreskontrakt som följdes av en försäljning från ägarens sida (dom av den 15 juni 1988, i målet Bork International, 101/87, Rec. s. 3057) och slutligen när en offentlig myndighet inte längre beviljar bidrag till en juridisk person, vilket medför att dennes verksamhet helt och hållet upphör och överläts till en annan juridisk person med en liknande verksamhet (ovannämnda dom i målet Redmond Stichting).
- 30 Det framgår av denna rättspraxis att det inte behöver finnas ett direkt avtalsförhållande mellan överlåtaren och förvärvaren för att direktivet skall vara tillämpligt. När ett återförsäljaravtal för bilar sålunda sägs upp med ett företag och ett nytt återförsäljaravtal ingås med ett annat företag som bedriver samma verksamhet, utgör företagsöverlåtelsen, enligt domstolen, en lagenlig överlåtelse enligt direktivet.

- 31 Det framgår för övrigt av akten att Anfo Motors huvudägare Ford i det aktuella fallet hade ingått ett "avtal och garantiåtagande" med Novarobel, genom vilket Ford i synnerhet åtagit sig att stå för vissa ersättningar för kontraktsbrott, utestängning och skydd som Novarobel eventuellt skulle vara skyldig att betala till Anfo Motors tidigare arbetstagare. En sådan omständighet bekräftar att det förelåg en lagenlig överlåtelse enligt direktivet.
- 32 Den första delen av frågan som omformulerats ovan skall sålunda besvaras på så sätt att artikel 1.1 i direktivet skall tolkas på så sätt att direktivet även är tillämpligt när ett företag som har ett återförsäljaravtal för bilar för ett visst område upphör med sin verksamhet, och återförsäljaravtalet överläts till ett annat företag, som återanställer en del av personalen och drar nytta av kundkretsen, dock utan att tillgångar överförs.

Huruvida en arbetstagare kan motsätta sig att hans anställningsavtal eller anställningsförhållande överförs till förvärvaren

- 33 Beträffande den andra delen av frågan som sålunda omformulerats ovan, har domstolen i dom av den 11 juli 1985, Danmols Inventar (105/84, Rec. s. 2639, punkt 16), fastslagit att det skydd som tillförsäkras genom direktivet saknar ändamål när den berörde själv, genom ett beslut som han har fattat av egen fri vilja, bestämmer sig för att efter överlåtelsen inte fortsätta anställningsförhållandet med den nya arbetsgivaren.
- 34 Det framgår även av dom av den 16 december 1992, Katsikas m. fl. (C-132/91, C-138/91 och C-139/91, Rec. s. I-6577, punkt 31—32), att även om en arbetstagare enligt direktivet har rätt att fortsätta sin anställning hos den nya arbetsgivaren på samma villkor som hos överlåtaren, kan direktivet inte tolkas på så sätt att arbetstagaren skulle vara skyldig att fortsätta sitt anställningsförhållande med förvärvaren. En sådan skyldighet skulle strida mot de grundläggande rättigheter som en

arbetstagare har, vilken har rätt att fritt välja sin arbetsgivare och inte kan tvingas arbeta för en arbetsgivare som han inte själv har valt.

- 35 Härav följer att när en arbetstagare av egen fri vilja väljer att inte fortsätta anställningsavtalet eller anställningsförhållandet med förvärvaren, ankommer det på medlemsstaterna att fastställa hur anställningsavtalet eller anställningsförhållandet skall tolkas. Medlemsstaterna kan i sådana fall i synnerhet föreskriva att anställningsavtalet eller anställningsförhållandet skall anses ha upphört antingen på grund av arbetstagaren eller på grund av arbetsgivaren. Medlemsstaterna kan även föreskriva att anställningsavtalet eller anställningsförhållandet kvarstår med förvärvaren (ovannämnda dom i målet Katsikas m. fl., punkt 35—36).
- 36 Albert Merckx och Patrick Neuhuys har i förevarande fall för övrigt gjort gällande att Novarobel vägrat att garantera dem bibehållen lön, vilken i synnerhet beräknades i förhållande till omsättningen.
- 37 Beträffande detta påstående bör det påpekas att det framgår av artikel 4.2 i direktivet att om anställningsförhållandet eller anställningsavtalet upphör därför att överlåtelsen enligt artikel 1.1 medför en genomgripande förändring av arbetsvillkoren som är till nackdel för arbetstagaren, skall arbetsgivaren anses vara ansvarig för att anställningsförhållandet eller anställningsavtalet har upphört.
- 38 En förändring av en arbetstagares lön utgör en sådan genomgripande förändring av arbetsvillkoren som avses i denna bestämmelse, även om lönen i synnerhet beror på omsättningen. Om anställningsförhållandet eller anställningsavtalet upphör på grund av att överlåtelsen medför en sådan förändring, skall arbetsgivaren anses vara ansvarig för att anställningsförhållandet eller anställningsavtalet har upphört.

- 39 Den andra delen av frågan skall således besvaras på så sätt att artikel 3.1 i direktivet inte utgör hinder mot att en av överlåtarens arbetstagare vid tidpunkten för överlåtelsen motsätter sig att hans anställningsavtal eller anställningsförhållande övergår till förvärvaren. I ett sådant fall ankommer det på medlemsstaterna att fastställa hur anställningsavtalet eller anställningsförhållandet skall tolkas. Om anställningsförhållandet eller anställningsavtalet emellertid upphör på grund av att överlåtelsen medför en förändring av arbetstagarens lön, är medlemsstaterna enligt artikel 4.2 i direktivet skyldiga att föreskriva att arbetsgivaren skall anses vara ansvarig för att anställningsförhållandet eller anställningsavtalet har upphört.

Rättegångskostnader

- 40 De kostnader som har förorsakats den britiska regeringen och Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 15 juni 1994 förts vidare av Cour du travail i Bryssel — följande dom:

- 1) Artikel 1.1 i rådets direktiv 77/187/EEG av den 14 februari 1977 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av verksamheter

skall tolkas på så sätt att direktivet även är tillämpligt när ett företag som har ett återförsäljaravtal för bilar för ett visst område upphör med sin verksamhet, och återförsäljaravtalet överläts till ett annat företag, som återanställer en del av personalen och drar nytta av kundkretsen, dock utan att tillgångar överförs.

- 2) Artikel 3.1 i direktiv 77/187 utgör inte hinder mot att en av överlåtarens arbetstagare vid tidpunkten för överlåtelsen motsätter sig att hans anställningsavtal eller anställningsförhållande övergår till förvärvaren. I ett sådant fall ankommer det på medlemsstaterna att fastställa hur anställningsavtalet eller anställningsförhållandet skall tolkas. Om anställningsförhållandet eller anställningsavtalet emellertid upphör på grund av att överlåtelsen medför en förändring av arbetstagarens lön, är medlemsstaterna enligt artikel 4.2 i direktivet skyldiga att föreskriva att arbetsgivaren skall anses vara ansvarig för att anställningsförhållandet eller anställningsavtalet har upphört.

Kakouris

Mancini

Schockweiler

Kapteyn

Ragnemalm

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 7 mars 1996.

R. Grass

C.N. Kakouris

Justitiesekreterare

Ordförande på sjätte avdelningen